

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 6. do 8. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21:60, polletna K 10:80, četrtletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletno K 26:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36:—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Lis. št. 111. — Prijema upravništvu.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 453.

V Ljubljani, v petek dne 6. decembra 1912.

Leto II.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:

celoletna	K 21:60
polletna	10:80
četrtletna	5:40
mesečna	1:80

Za Nemčijo:

celoletna	K 26:40
polletna	13:20
četrtletna	6:60
mesečna	2:20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvu „Zarje“ v Ljubljani.

Izsiljevanje.

Ali je poslanska zbornica zastopstvo avstrijskih narodov, poklicano da v zvezi z ostalimi ustavnimi faktorji ustanavlja državne zakone — ali je otroški vrt, zbirališče paglavcev, katerim deli okoli »šolmašter« svoje ukaze in svoje — klofute? To vprašanje zastavlja nedostojna, predrzna igra ministrskega predsednika grofa Stürgkha z dunajsko zbornico poslancev. V parlamentarnih državah, kjer živi tudi v meščanskih strankah politična samozavest, kjer tudi v meščanskih strankah še ni ugasnil misel za ljudske pravice, je vlada ni izvršilni organ ljudskega zastopstva. In pri nas? Pri nas si uradniška vlada prisvaja zakonodajno in degradira od ljudstva izbrano poslansko zbornico za izvršilno orodje svojih ukazov.

Grof Stürgkh ukazuje poslanski zbornici, da odobri njegove vojaške zakone; gr. Stürgkh komandira poslancem, da pogoltne njegove predloge brez najmanjše izpremembe; grof Stürgkh zahteva od poslanske zbornice, da se mu vda do 10. t. m. Če ne — grozi z razpustom parlamenta, s § 14. Če poslanska zbornica do postavljenega roka ne parira, pogazi vlada ustavo in uveljavi svojo voljo s § 14.

Zmerom jasneje se kažejo nečedne vladne nakane: vladi ni do vojaških zakonov zavoljo državne obrambe, temveč da raztrga državljansko svobodo in da odpre absolutizmu vrata. Vzemimo, da so vojaške predloge z ozirom na vojno nevarnost nujne, recimo, da je tako hitro nemogoče doseči soglasje med avstrijsko poslansko zbornico in ogrskim parlamentom, ki je vladne predloge že odobril. Zakaj se vlada brani, da se podeli krutemu zakonu o vojaških dolžnostih le enoletna veljava? Ako odobri parlament ta zakon v obliki vladne predloge in mu podeli enoletno veljavo, je za državno obrambo poskrbljeno in med tem je časa dovolj, da poslanska zbornica vestno predela zakon in olajša težka njegova bremena. In potem: Ako naj zakon služi le državi obrambi, zakaj vlada ne pritrdi predlogu, da naj zakon o vojaških dolžnostih stopi v veljavo le v slučaju vojne in v slučaju neposrednih vojaških priprav.

Iz vsega vladnega ravnanja je razvidno, da je vladi sedanja vojna nevarnost le zaželjena prilika, da izsili od parlamenta za-

kone, ki bi jih v mirnih in normalnih časih nikdar ne dobila, da pokonča še tisto mrvico ustavnih svoboščin, ki so jih bili avstrijski državljani doslej deležni. Vsa stvar sumljivo diši po državnem prevratu, po absolutistični reakciji. Ali je v meščanskih strankah parlamenta še toliko politične dostojnosti, da odbijejo težke udarce od ljudstva, da obrezujejo nevarni napad na ustavo?

Podpore družinam v slučaju mobilizacije.

Današnji zakon, ki določuje višino podpor družinam vpoklicanih v slučaju mobilizacije, je skoraj nespremenjen zakon iz l. 1880. Novi zakon ne spreminja odmero prispevkov skoraj prav nič in še dolgo ne dosega zakona iz l. 1908, ki določa prispevke družinam rezervistov in ki pripozna pravno zahtevo družin. Zakon iz l. 1908 nima za pogoj »potrebe po pomoči« in ne označuje prispevkov s poniževalnim imenom »podpora«, temveč označuje te prispevke kot »donesek države k vzdrževanju«. Izmera podpor je razdeljena, prav tako kakor pravi zakon iz l. 1880., v dva dela: vsakdanji prispevek za življenje in vsakdanji prispevek k stanarini. Prispevek k stanarini je tako visok, kolikor znaša polovica prispevkov za življenje. Le oni ne dobi prispevka k stanarini, ki stanuje v lastni hiši ali v hiši, ki je last vpoklicanega, ali v javnem poslopju, n. pr. v ubožnici. Otroci pod osmim letom dobivajo le polovico od obeh prispevkov. Prispevek za življenje se odmeri »za vsak kraj, v katerem je bil svojec vpoklicanega ob času vpoklicanja, v višini vojaškega oskrbovanja«. Višina vojaškega oskrbovanja določa deželnoobrambno ministrstvo vsako leto. Za leto 1912 je bila določena v okrožni odredbi od 22. decembra 1911. Po tej odredbi znaša skupna podpora za vsakega svojca vpoklicanega ob času mobilizacije, ki stanuje

	Starost nad 8 let	Starost pod 8 let
K		
v Inomestu	1.36 $\frac{1}{2}$	63
v ostali Tirolski in na Predarlskem	1.26	63
v Trstu	1.26	63
v ostalem Primorskem	1.14	57
v Lincu	1.24 $\frac{1}{2}$	62 $\frac{1}{4}$
v Celovcu	1.21 $\frac{1}{2}$	60 $\frac{1}{4}$
v ostalem Koroškem	1.12 $\frac{1}{2}$	60 $\frac{1}{4}$
v Gradcu	1.15 $\frac{1}{2}$	57 $\frac{1}{4}$
v ostalem Štajerskem	1.11	55 $\frac{1}{2}$
v Solnogradu	1.14	57
v Brnu	1.14	57
v ostalem Moravskem	1.02	51
na Dunaju	1.11	55 $\frac{1}{2}$
na ostalem Nižje Avstrijskem	1.08	54
v Zadru	1.11	57
v ostali Dalmaciji	1.08	54
v Tropavi	1.11	55 $\frac{1}{2}$
v ostali Šleziji	0.99	49 $\frac{1}{2}$
v Lvovu	1.12 $\frac{1}{2}$	56 $\frac{1}{4}$
v Krakovu	1.03 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{4}$
v ostali Galiciji	0.79 $\frac{1}{2}$	39 $\frac{1}{4}$
v Ljubljani	1.09 $\frac{1}{2}$	54 $\frac{1}{4}$
na ostalem Kranjskem	1.03 $\frac{1}{2}$	51 $\frac{1}{4}$
v Črnovicah	1.09 $\frac{1}{2}$	54 $\frac{1}{4}$
v ostali Bukovini	0.82 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{4}$
v Pragi	0.97 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{1}{4}$
v ostalem Češkem	1.08	54

Za najvišje podporni znesek vse družine velja pa povprečni dnevni zaslužek vpoklicanega. Več kakor je zaslužil vpoklicani ne more

dobiti družina, če šteje še toliko članov. Če dobivajo nekateri družinski člani, ali pa vsa družina, podpore od dežele, občine, društev ali zasebnikov, se jim ne skrajša državni prispevek.

Šolanje v ječi.

(Dalje.)

Revno gospodarstvo je vzrok marsikateri slabe strani vsakega in tudi našega ljudstva, ali tudi gmotno prav dobro stoječi može pri »živem Bogu« goljufajo. Naš kmet rad trguje, rad hodi na sejme, trgovina je iskanje profitov in to iskanje profitov marsikaterega kmeta pokvarja. — Kmet pa mora v zdajšnjem gospodarstvu biti tudi trgovec, on mora kaj več pridobiti, ker so njegove potrebe postale večje in ker ga je več, zemlje pa ni zadosti, je je preveč še v veleposestvu, v mrtvi roki. Kaj žarstvo spravlja po devet otrok na svet, ali izgojati jih ne more. Prišel je tudi naš kmet v drugo gospodarstvo. Tlakarstvo je odpravljeno, ali naš kmet še ni našel prave druge kmetijske organizacije. Človek živi v družbah in ljudje razdelijo delo, delitev dela stvarja stanove v njih se delavstvo organizira. Naš kmetški stan se še ni prav organiziral v delu na prosti lastnini; v prehodu k drugi organizaciji je še. Ali na našega kmeta vpliva vse, kar se dogaja v drugem evropskem — in vsled začasnega izseljevanja v Ameriko — tudi v ameriškem življenju. Grajšček je s trdo roko držal tlakarja pri štangli, duhovnik je dajal tlakarju nekaj razveseljevanja v cerkvi, v njej je smel biti tlakar vsaj v nedeljo človek, dasi je tudi stal pod strogim nadzorstvom duhovnika. Ob- ljubljani mu je ta nebesa, poleg pa pekel tako, da se danes takim slikam tudi najneumnejši kmet smeja. Tako je imel tlakar nekaj tolažbe za izkoriščanje po grajski in duhovniški gosposdi. Bilo je še malo naukov o naravi znanih in delo je bilo še primitivno na kmetiji; grajščaku je bilo mogoče manjše število kmetov držati pod strogim nadzorstvom in v tem ga je podpirala policija v farovžu. Vsem tlakarjem je bilo enako trpljenje; med sabo so bili milosrčni, odkritosrčni, pošteni, reva jih je družila, budila med njimi usmiljenost poštenost. Verstvo ni kaj prida vplivalo v tem oziru, ker si je pametnejši vedno moral reči, da njegova gosposda ne izvršuje nauka: ljubi svojega bližnjega — in ker je videl, da cerkev podpira vse infamije grajske gosposde nad tlakarji. Le toliko je verstvo vplivalo na tlakarje, da je izcimilo nekaj vodilnih misli v obhoji človeka s človekom, ki so veljale kot kažipot, kakor sedaj državni zakoni, ali prej navade, običaji ljudstev. Veronauk je učil norme za življenje v danem gospodarstvu. Gospodarstvo tlakarstva se pa je razbilo, nastopilo je meščansko gospodarstvo, v katerem sta postala človek in lastnina prosta.

To gospodarstvo je razvilo človeške moči v vseh ozirih; človek je spoznaval zakone, ki vladajo naravo in tako začel z vedo narave močstrovati naravne sile, jih vprezati v svoje delo, začel spoznavati v naravi, kako se kaj dogaja v njej in to spoznanje izrabljati v svojem delu, ki je na kmetiji in v drugih obrtih po večjem izraba naravnih moči. V tem gospodarstvu je človek v Evropi lahko več otrok preskrbel, ljudje so se pa pomnoževali in nastala je v Evropi velika delavnica, katero zovemo kapitalistično gospodarstvo. V tem gospodarstvu so dobivali tisti, ki so se šolali, večjo izobrazbo, pa tudi prosti delavec je, postavljen

izven neposrednega jerobstva družini, sam več misli in misli ga je učila delavnica in tudi ona delavnica, v kateri je opravljal le vedno eno delo, ker hleb je bil majhen in boj za življenje je dal misliti, ker delavec zdaj tudi koče in slabe hrane ni imel zagotovljene, kakor prej tlakar. Zraven prejšnjega vladajočega stana fevdalcev je nastopil zdaj bogatejši meščan in nastalo je obrtno delavstvo v mestnih rokodelstvih in pozneje v fabrikah. Delavci teh obrtov so živeli iz rok v usta. In teh je nastalo na milijone in ti prevržejo vse tlakarsko in tudi pozneje mestno gospodarstvo in ti so začeli boje za pravično razdelitev pridobitev delavstva, boje proti izkoriščanju, proti profitom. Stremljenje ljudi v tem novem gospodarstvu gre na to, da vsi delazmožni delajo in dobijo vse, kar je njih delo vredno in oddajo upravi skupnosti le toliko, kolikor jej je neobhodno treba, da ne morejo upravniki od tega živeti kakor troti. In tedaj pride na to, da vsi dobro živijo. Življenje je kaj vredno in kar obetajo verstva, je nemara prav lepo, pa ni prijeti.

Človeštvo je razvilo vede o naravi, človeštvo zdaj pozna vse naravne sile, pozna, kako se vse v naravi dogaja; to vse je bilo prvotnim pastirjem, lovcom, kmetom čudež, katerega si niso mogli razjasniti. Zdaj vedo, kako je to, njih delo temelji po večjem na znanju naravnih moči. In to vse jemlje verstvom veljavo in seveda tudi duhovniku. Tako je nastalo tudi vse drugo naziranje življenja, dogodkov v prošlosti in sedanjosti in duhovniki starejših cerkva morajo zagovarjati svoje verstvo in tu se jim ne godi dobro in sicer ne, ker so pač njihovi predniki bili zavezniki vseh izkoriščevalcev, kar jih je bilo; morda so bili duhovniki prvi in so še le potem nastali drugi izkoriščevalci. Prišlo je tako, da tudi omikanejši in zraven reven človek ne prisega več na to, kar razlagajo takozvani božji namestniki na račun božanstva vernikom kot od Boga dane resnice. Vse je postalo posvetno in živeti se je hotelo dobro, pridobiti se je moralo več in delo je zasedlo prostor, iz katerega je prej zapovedovalo verstvo. Verska načela niso več vodilna, človek si je jemal in si jemlje iz zdaj mogočega življenja svoje principe, po katerih hoče in mora družbo urejati. In ti principi veljajo po večjem življenju na tem svetu. Verstvo ne učinkuje več tako v človeku, kakor je učinkovalo v prejšnjem revnem nevednem človeku in kolikor še vpliva, se mora prilagoditi zahtevam zdajšnje omike in zdajšnjega dela, mora priznavati kašnjo v tem življenju, ki ne kažejo v stradanje, potrpežljivost, pasjo ponižnost. Človeška družba ni trd kamen, ona se spreminja in v razvoji človeka določajo meje spreminjanja gospodarske in druge sile, ki ne donuščajo komande, kako se mora živeti, da tako zahteva sam Bog; človek v gotovem času ne vprašuje čuvajev verstva, kako bi uravnaval svoje gospodarstvo in drugo življenje.

(Konec prihodnjic.)

Premirje.

V torek ob dveh zjutraj je bilo sklenjeno premirje med Turčijo, Bolgarijo, Srbijo in Črno goro. Grška se ni pridružila premirju, ker ni zadovoljna s pogoji. Sklenjeno premirje še ne pomenja trajnega miru, ampak znak je, da bo v kratkem času prenehalo strahovito klanje na Balkanu. Le Grška se kuja. Časopisje navaja za vzrok spora med Grško in Bolgarijo dovolitev Bolgarije za preskrbovanje trdnjav, med katerimi je tudi Janina, z živčevim in ker ni

MARK TWAIN:

Zgodbe o velikodušju.

Vse svoje življenje, še iz otroških let, sem rad čital zbirko anekdot zastran pouka in zabave, ki sem jo iz nje črpal. Vedno sem jo imel pri rokah in kadar je preobladovalo v meni nizko mnenje o bližnjih, sem brž segel po nji, da mi je to mnenje pregnala; kadar sem opazil na sebi samoljublje, slabost in neplemenitost, segel sem po nji in me je poučila, kaj mi je storiti, da se mi zbudi samospoštovanje. Često sem želel, da bi se le tepe pripovedke ne končale z zapletkom, temveč nadaljevale prijetne zgodbe dobrotnikov in onih, ki so dobrote prejemali. Ta želja — mojem srcu je bila tako močna, da sem končno sklenil ji zadostiti s tem, da sem sam iskal konce onih anekdot. Lotil sem se dela in po velikem trudu in dolgotrajnem preiskovanju sem končno izvršil svojo nalogo. Čitatelem predložim v sledečem nekaj anekdot po vrsti in k vsaki pripojim nadaljevanje, ki sem ga po svojih preiskavah dognal.

Hvaležni koder.

Dobrosrčen zdravnik (ki je čital obilo knjig) je našel lepega dne kodra z zlomljeno nogo brez gospodarja; vzel je ubogo živalico s seboj domov in ko je poškodovani ud naravnal in obvezal, je spustil malega izganca na svobodo, ne da bi se kdaj nanj spomnil. Neizrečeno ga je presenetilo, ko je nekaj dni pozneje opazil pred vratni hvaležnega kodra, ki je potrpežljivo čakal v družbi z drugim psom z zlomljeno nogo brez gospodarja. Dobri zdravnik je takoj pomagal trpeti živalici in občudoval neskončno dobroto in milost božjo, ki je vporabila tako ne-

znatno sredstvo, kako je mali koder, v utrditev nauka, da itd., itd.

Nadaljevanje.

Prihodnji dan je ugledal dobrosrčni zdravnik pred vratni oba kodra, žareča od hvaležnosti, in poleg njiju dva druga pohabljen psa. Pohabljenca je takoj ozdravil, in vsi štirje so odšli svojo pot, pustivši dobrosrčnega zdravnika v pobožnem začudenju. Dan je prešel in nastopilo je jutro. Pred vratni so čakali štirje pasji znanci, in z njimi štirje drugi, ki so iskali zdravniške pomoči. Tudi ta dan je minul in mu sledil drug; šestnajst psov je oblegalo hišo, med njimi osem na novo pohabljenih in ljudje so se jih morali izogibati. Opoldne so bile zlomljene noge vseh pacientov naravnane, toda med pobožno začudenje se je v dušo dobrega zdravnika vselilo samoodsebe nekaj brezbožnosti. In solnce je spet vzhlo in obšijalo s svojimi žarki dvaintrideset psov, med njimi šestnajst zlomljenih nog, ki so zapirali ves tlak in polovico ceste, gledale so izpolnili ostali prostor. Tulenje ranjenih, vriskanje ozdravljenih bestij in opazke gledajoče množice so provzročale veliko in navdušeno veselost, toda promet na oni cesti je bil ustavljen. Dobri zdravnik je najel nekaj asistentov in opravil svoje delo usmiljenja pred mrakom, preje pa je iz previdnosti izstopil iz cerkve, da se je svobodno, kakor je slučaj zahteval, lahko izražal.

Toda mnogo stvari ima svoje meje. Ko se je zopet dani in je dobri zdravnik ugledal pred seboj podvojeno množico tulečih in prosečih psov, je dejal: »Priznam, da so me knjižne premotile; knjige pripovedujejo le lepsi del zgodbe in potem končajo. Prinesite mi puško, stvar je zašla predaleč.«

S svojim orožjem je stopil na prosto in stopil slučajno prvemu kodru na rek, ki ga je brez pardona ugriznil v nogo. Velika dobrota, ki jo je bil ta koder deležen, je rodila v njem tako mogočno in rastoče navdušenje, da je navsezadnje obnorel. Štiri tedne kasneje, ko je bojeval dobrosrčni zdravnik smrtni boj z vodenico, je sklical jokajoče prijatelje in jim govoril:

»Bojte se bukev! Bukve pripovedujejo sleherni zgodbo le napol. Če vas kdo prosi pomoči in če ste v dvomih, kakšne posledice utegne roditi vašla dobrota, izkoristite dvom in ustrelite prosilca.«

Izpregovorivši — je obrnil svoje obličje v steno in izdihnil svojo dušo.

Dobrohotni literat.

Ubog in mlad literarni začetnik se je zaman trudil, da bi se znebil svojih rokopisov. Končno, ko se ga je polohil strah pred gladom, je razložil svoje bolečine slavnemu pisatelju in ga prosil pomoči in sveta. Velikodušni mož je koj odložil svoje delo in začel pregledovati rokopis. Končavši svoje ljubeznivo delo, je stisnil ubogemu mladeniču prsno roko in dejal: »Ni slabo; obiščite me v pondeljek.« Ob napovedanem času je tuzgnil slavljeni pisatelj s prijaznim nasmehom molče časopis, ki je bil še vlačjen od stroja. Kako se je začudil ubogi mladenič, ko je uzel na tiskani strani lastni članek. »Kako naj vrnem hvaležnost za iskazano mi plemenito naklonjenost, je vzkliknil, padši na kolena s solzami v očeh. Slavljeni pisatelj je bil znameniti Snogras; ubogi, iz skritosti in lakote oteji začetnik pa je bil kasneje takisto znameniti Snodgraš. Naj nam bo ta dogodek v opomin, kako treba podpore potrebnim začetnikom iti na roke!

Nadaljevanje.

Prihodnji teden se je Snagsby zopet pokazal — s petimi odklonjenimi rokopisi. Slavljeni pisatelj je bil nekoliko presenečen, ker v knjigah je zapisano, da potrebuje nadebudni mladenič le enkratne podpore. Vendar je prebral tudi te papirje, odstranil plevel in prekopal nekaj oralov adjektivnih zamaškov; potem se mu je posrečilo vrinuti dva članka.

In minul je teden, ko se pohaže hvaležni Snagsby z novo zalogo. Slavljeni pisatelj je občutil živahno zadovolbnost, ko je privikar izkazal ubogemu, nadebudnemu mladeniču prijateljstvo, in se je z visokim zadoščenjem primerjal z velikodušnimi ljudmi v knjigah; toda sedaj se ga je lotil sum, da je zadel ob novino v stroki plemenitih del. Navdušenje se mu je ohladilo. Vendar pa ni bil v stanu odbiti mladega, nadebudnega pisatelja, ki se ga je tako ponižno in zaupno oklepaj.

Toda uspeh je bil ta, da je slavljenemu pisatelju visel ubogi začetnik neprestano na vratu. Vsi rahli poskusi, da se otrese bremena, so bili brezuspešni. Deliti je moral vsakdanje svete in vsakdanja bodrila; popravljati je moral in krpati rokopise ter jih vrviti v časopise. Ko je nadebudni začetnik dosegel ime in priznanje, je mahoma dosegel velik uspeh s tem, da je opisal zasebno življenje slavljenega avtorja s pekočo satiro in pikantnimi drobnostmi, da je knjiga bila v ogromni nakladi razpečana in da je slavljenemu pisatelju od užaljenosti počilo srce. Pred zadnjim zdihljajem je vzkliknil: Knjige, te so me preslepile, ker ne pripovedujejo vse zgodbe. Varujte se mladega, nadebudnega pisatelja, prijatelja; kogar vrže bog lakoti v usta, naj se človek ne predrzne, da ga človek otme sebi v pogubo. (Konec prih.)

ugovarjala Bolgarija zahtevi Turčije, da se preneha blokada turške obali, ki jo grške ladje vzdržujejo. To je bil povod za jasn izbruh nesoglasja in prepira. Ali pravi vzrok, da se Grška kuja, je pač v zahtevi Bolgarov po Solunu. Armada grškega prestolonaslednika je v nekaki tekmi z Bolgari prejel dospel pred Solun in prestolonaslednik je pod zelo skromnimi pogoji sprejel kapitulacijo Turkov. Ko je nato bolgarski general prispel v Solun in brzojavno pozdravil bolgarskega kralja kot gospodarja v Solunu, je bilo takoj očitno, da bo Solun, tako važno pristanišče in trgovsko mesto, še huda preporna točka med obema zaveznikoma. Premirje je še poostrolo napetost v Sofiji in Atenah. Rusija sili Bolgarsko naj pripozna Turčiji, ki je največ trpela v vojni, mile pogoje. Bolgarija, ki ima tako velikanske izgube, je tudi zaradi tega mnogo popustljivejša nego sta pa Srbija in Grška.

Turčija je stavila za sklep premirja precej dalekosežne pogoje. Turška vlada ni zahtevala le to, da sme vse oblegane trdnjave preskrbovati z živežem, temveč tudi vse čete, ki so v Makedoniji ali drugje in prebivalstvo po vseh delih dežele. Dalje je zahtevala Turčija, da sme tako po Jadranskem kakor tudi po Jonskem morju pod varnim spremstvom prevažati živila. Grška se je nasproti tem zahtevam izrazila, da zavezniki nikakor ne smejo dovoljevati Turčiji, da bi kupčila živila. Tudi je Grška ponovno pomnila Bolgariji tri divizije za ojačenje pri Cataldži, a Bolgarija še doslej ni odgovorila na to ponudbo. Grško časopisje silno ostro napada Bolgare zaradi njihove popustljivosti in pravi, da so zavezniki močni dovelj, izpeljati započeto delo do konca.

Iz Carigrada poročajo, da pomenja sklenjeno premirje brez Grške konec balkanske zveze. Pričakujejo celo skupno akcijo proti Grkom in Solunu.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Sumljiv molk.** V razpravi je vladna predloga, ki nalaga prebivalstvu ogromna bremena, ki uničuje domalega vse državljanske pravice, ki napravlja iz vse države prostrano kasarno in poganja proste državljane pod jarem vojaške justice in vojaške discipline. Odigrava se odločilen dvoboj med absolutizmom in ustavnostjo in ustava v tej državi izza l. 1867. nemara ni bila še nikdar tako nevarno ogrožena kakor sedaj. In zastopniki slovenskega ljudstva molče kakor grob: ničesar nimajo povedati! V justičnem odseku se ni še oglašil klerikalni zastopnik in klerikalno glasilo stopica okrog vladnega načrta kakor mačka okrog vrele kaše. Vse kaže, da se za tem molkom skriva ostudno izdajstvo in z Dunaja prihajajo celo vesti, da je med klerikalnim klubom in vlado že sklenjen dogovor, da bodo klerikalci glasovali za nezastopano postavbo, ki jemlje kmetu živino iz hleva in žito iz kaše, ki pošilja delavca na neznosno vojaško tlako in ki vsem preti z drakonsko strogotostjo vojaškega kazenskega zakonika. — Kretenje klerikalnih poslancev bomo natanko zasledovali, da se prepričamo, ako se bodo od svojega lakajstva dali zapeljati v zločin nad ljudstvom.

— **Predavanje o vojni na Balkanu, nje vzrokih in posledicah.** V nedeljo 15. t. m. ob 10. dop. bo predaval v veliki dvorani »Mestnega Doma« v Ljubljani na povabilo ljubljanske »Vzajemnosti« sodr. dr. Henrik Tuma iz Gorice o vojni na Balkanu, njenih vzrokih in posledicah. Opozorjamo že danes na to aktualno predavanje najboljšega slov. poznavalca razmer na Balkanu. Vstop prost.

— **Čudni pojavi.** Pred nekaj dnevi je prinesla »Zarja« neznanotno o čudnem obnašanju državnoželezniškega uradnika gosp. Ruparja. To je gotovo malenkost, kakor jo lahko opazujemo vsaki dan in nima drugega namena, kakor opraviiti prepotrebno delo, ki je posebno pri nekaterih železniških uradnikih nujno potrebno. In taka malenkost je v stanu spraviiti vso zastarelo birokracijo tukajšnjega državnega kolodvora iz ravnotežja. To je pač značilno in dokazuje, da imajo merodajni gospodje precej masla na glavi, ker se tako javnosti boje, sicer bi ne povzročili pravcate gonje za namišljenim dopisnikom. Najlepša in značilnejša je pa zahteva, ki jo je stavil gosp. načelnik Hrašovec na vratarja sodr. Janežiča in ki zahteva, da Janežič prekliče, kar smo pisali mi. Zdi se nam po vsestranskim dogodiljajm zadnjih časov, da v vseh uradnih glavah razgraja neka nevarna bolezen, ki čuti za vsakim gram in vaj par hudobnih izdajalcev črnožoltega patriotizma. Zapomnite si gospodje, da Janežič ne bo ničesar prekliceval, kar je res in kar smo objavili mi, ker naše glasilo ni na voljo vsakemu nadutemu postajenačelniku.

— **Iz Kamnika.** Zadnje tedne je postalo okrog našega kolodvora precej živahno. Radovedni smo bili, kaj je vzrok temu izrednemu pojavu in podali smo se sami na lice mesta. Kmalu smo našli vzrok. Obraz gosp. načelnika Reparja se je namreč tako izredno podaljšal, da je postal vzrok utemeljene radovednosti in vedno se pojavljajo radovedneži, ki ugibljejo najraznoternejše dovpite na njegov račun. Večletni boj domišljivega Reparja proti občinstvu in železniškim uslužbencem je zadnje tedne zavzel kaj čudne forme in značilno je za upravo tržaškega ravnateljstva državnih železnic, da vse to gleda s tako mirnim očesom. Celo vrsto pravih je zgubil gosp. Repar pred okrajnim sodiščem in njegovi lastni uslužbenci so mu silajno dokazali, da uradniško kavalirstvo ni del njegovega značaja. Dokazali so mu tudi, da je vsakega nasilja konec, kadar je mera polna, in da je neslano prepevati pesmi a la »Snoč pa dav je slanica pala, na zelene travnike, je vse rožice pomorila, mene pa ne bo.« Svaka sila do vremena. Zato pričakujemo, da se kmalu uredi železniška uprava nezdruve in sramotne razmere na kamniški postaji. Občinstvo in železničarji si žele miru — in mir naj jim bo.

— **Izjemno stanje.** Vlada pripravlja v državnem zboru naskok na najelementarnejše

pravice avstrijskih državljanov, državni pravdniki konfiscirajo kar vse vprek, policijotom vseh vrst gre žito najlepše v klasje in naravno je, da v tako srečni časih tudi posamezni mogotci železniške službe ne smejo zaostati. Saj vendar vsi ti državni stebri pričakujejo mastnega plačila v eni ali drugi formi. Kjer je pa nade na plačilo, tam tudi ne zaostane našim čitateljem dobro znani prometni kontrolor Batagelj. V zadnjem času je ta možakar postal naravnost izreden in iznajdljiv, kar mu gotovo nakloni željno pričakovano plačilo. Gospod Batagelj enostavno konfiscira vse, kar je in kar še ni bilo na svetu. On je danes najmočnejša oseba pod milim nebom, v kolikor obseva progo državnih železnic in vsi kozli, ki se po njej pasejo, so izključno le njegova last in jih sme on nekanovno streljati. Zdaj je celo pristopil kot podporni član k škofjelovski podružnici »Vzajemnosti« in je v znak svoje posebne naklonenosti tej organizaciji prepovedal železničarjem poset gostilne »pri Jožetu«, ker ima podružnica tam svoje priredbe. Provoznil je s tem seveda le splošen smeh uslužbencev in bi si bil to blamažo lahko prihranil. Živimo pač v časih, ki niso normalni; nenormalni učinki se pojavljajo tudi v glavah.

— **Gledališko društvo na Jesenicah** ponovi v nedeljo 8. t. m. ob 3. popoldne v dvorani pri »Jelenu« na Savi tridejansko burko »Veleturist«. Konec bo ob 6. zvečer. Kdor se hoče pošteno nasmejati, naj pride.

— **Iz gledališke pisarne.** Dijaška - kronka predstava je morala izostati, ker se je stroj, s katerim se dviga veliki železni zastor, tako pokvaril, da ga ni bilo mogoče dvigniti. Nekaj minut po dopoldanski vaji na odru je 60 meter-skih stotov težki železni zastor nenadoma zagrmel na oder, ker je pri stroju iz litega železa nekaj počilo. Prava sreča, da ni bilo nikogar več na odru, sicer bi se bila lahko pripetila velika nesreča. Stroj bo še danes popravljen, v soboto se bo moglo že zopet igrati. — V soboto (za abonente nepar) se prvič na slovenskem odru uprizori dražestna Zellerjeva opereta »Ptičar«. V nedeljo popoldan bo (izven abonenta, za lože par) velika trgovska predstava, pri kateri se poje vlezabavna opereta »Ptičar«. V nedeljo zvečer se uprizori vojna drama, izborna veseloigra »Napoleonov vojni načrt«. — Častiti abonente naj blagovoljno vzamejo na znanje, da spričo ponavljajočih se zaprek pri najboljši volji repertoarja ni mogoče razvrščati drugače. Tako n. pr. se »Ptičar« v soboto mora peti za par-abonente, ker bi le - ti sicer ves teden ne imeli nobene predstave in ker bi sicer že v tretjič morala nanje priti nedeljska predstava. Nadalje se »Ptičar«, čeprav je za nas nova opereta, mora se peti takoj popoldan v nedeljo; 1. ker za zvečer ni dobili »Filharmonije«, ki priredi svoj koncert, 2. ker ni mogoče ponoviti »Traviate«, ki se je pela že štirikrat in se bo bržčas ponovila z nekim odličnim gostom; 3. ker »Večnega mornarja« ni mogoče ponoviti, predno ne dospe nova primadona — gđ. Orlova je že odpotovala — in preden ni pripravljen namestnik za g. Blama, ki je pri vokaljih; 4. Ker »Boccaccia« ne kaže ponoviti, ker se itak govori, da se taista stvar prevečkrat ponavlja — čeprav delajo tako po vseh večjih gledališčih; 5. ker osebe, ki po svoji pretežni večini sestaja iz novih moči, ne more tako hitro našteudirati novih stvari, da bi mogli na oder spraviti še kaj drugega in 6. ker je treba denarja, ki ga je spričo znanih odnošajev dobiti samo od glasbenih prireditelj. Ker imajo nepar-abonente »Ptičarja« v soboto, ga nepar-ložni abonenti ne morejo imeti zopet v nedeljo. Ker pa morajo tudi par-abonente imeti premijere — ne gre drugače, kakor da imajo v nedeljo dvakrat predstavo. Razlagamo vse to, da se bo videlo, da se repertoar ne razpovrša kar tako na slepo, ampak po preudarku, ki ga regulirajo neizogibne okoliščine.

— **S trebihom za kruhom.** V sredo se je odpeljalo z južnega kolodvora v Ameriko 36 Slovencev in 22 Hrvatov.

— **Hotel pri Malici** je g. Degenghi prodal gg. Počkaj in Cascio za 400.000 kron.

— **Ogenj.** V sredo ob pol 12. uri ponoči je bila pozvana požarna bramba v hotel pri Južnem kolodvoru, kjer se je v podstrešju vnela lesena stena pri peči. Požarna bramba je hitro dospela in v eni uri zadušila požar s tem, da je podrla steno. Ogenj je zapazila dekla, ko je šla spat. Ljudje, ki so v sobah spali, niso ničesar opazili. Če bi ne bila požarna bramba pravočasno odpeljala nočno stražo osmih moč, ki jim je poveljeval g. Štriclej, bi bila lahko nastala strašna katastrofa.

— **Žepna tatvina.** V sredo popoldne je bila v tukajšnji trgovini posestnikovi ženi Ivani Sirnik iz Rašice št. 12 ukradena med kupovanjem iz žepa črna denarnica z dvema predelkoma, v kateri je imela okolo 14 K denarja. V trgovini so bile same ženske.

— **Izgubljeno in najdeno.** Posestnica Petrovič je izgubila rjavo denarnico z manjšo vsoto denarja. — Šolska učenka Josipina Gregorč je izgubila 2 K. Šivilja Marija Pajtlj je izgubila črno usnjato denarnico z malo vsoto denarja. Učenec učiteljskega pripravljalnega tečaja Ivan Marinko je izgubil niklasto častniško verižico. Posestnikova hči Marija Susteršič je izgubila rjavo denarnico, v kateri je imela okrog 8 K denarja. Zasebnica Ana Accetto je izgubila rjavo denarnico z malo vsoto denarja. Uradnikova soproga Serafina Kovač je izgubila bankovec za 10 K. Sprevodnik električne železnice Anton Suhec je našel črno ročno torbico z rokavicami in belim robcem.

— **Kinematograf »Ideal«.** Da se omogoči vsem onim cenjenim obiskovalcem kinematografa, kateri te dni radi velikega navala občinstva niso mogli dobiti vstopnic, ogledati si krasen film »Vojne na Balkanu«, penavlja se ta še danes nepreklicno zadnji dan. — Poleg tega velikanska italijanska pravna drama v dveh delih »Mukepolne ure« in 6 drugih krasnih slik. Jutri v soboto, 7. decembra: 1. Požar Standard Oil Comp. v Ameriki. (Senzacionalno.) —

2. Krst nadvojvode Franc Jožefa v gradu Wartholz. — 3. Vojni film. — 4. Drama na morju. (Učinkovitost Nordiskfilm C.)

Stajersko.

— **Deželna konferenca (20.) socialno demokratske stranke na Stajerskem** bo v nedeljo dne 8. in ponedeljek dne 9. t. m. v Gradcu. Socialno demokratska stranka na Stajerskem posebno v nemških krajih je jako razvita in deluje s svojim organizacijskim aparatom jako vzorno. Deželna organizacija šteje 15274 članov. Tudi v političnih korporacijah je stranka jako zastopana. Imela je pet deželnih poslancev in 102 občinska svetnika v 28 občinah. Ženska organizacija ima 2159 članic, mladinska izobraževalna pa v 19 skupinah 772 članov. Stranka je imela 32.499,97 K prejemkov (strankinega davka 20.202,08 K) ter 35.012,37 K izdatkov. Nedostatek se je pokrtil iz salda prejšnjega leta; letošnji saldo 30. junija 1912 K 2021,73. Strokovne in druge nepolitične organizacije 32.411 članov. V minulem letu je imela deželni organizacija 920 shodov, razen tistih shodov in predavanj, ki so jih prirejale strokovne organizacije in izobraževalni odsek. Dnevnik »Arbeiterwille« ima med tednom 16.000 naklade, v nedeljo pa celo 23.000. Poleg tega pa imajo stajerski sodrugi še lepo gospodarsko socialistično organizacijo, ki stremi solidarno in odkrito s politično organizacijo za cilji socializma. Stajerski sodrugi so lahko ponosni na vse to delo in na svoje uspehe na organizacijskem polju. Konferenca se bo pečala z običajnim dnevnim redom.

— **Požar.** V Zgornjem Pobrežju pri Mariboru je te dni nastal ogenj pri posestniku Emanuelu Mydlilu, ki je uničil hleve in gospodarsko poslopje. Škoda je precejšnja. Ogenj so baje zanetili otroci, ki so se igrali z vžgalicami.

— **Negzoda v kamnolomu.** V kamnolomu v Ribnici ob Pohorju se je po neprevidnosti grozno poškodoval polir Ivan Tomažič. Prinesli so ga vsega pobitega od razletelega kamna dumov. Upati pa je, da bo okrevale. Ponesrečenec ima več majhnih otrok.

Goriško.

— **Cenjenim naročnikom v Nabrežini na znanje.** Naročniki »Zarje« je plačati naprej in sicer naši raznašalki ženi sodr. Colja, katera ima tozadevo nalogo. Istotako sprejema naša raznašalka nove naročnike.

— **Žepni koledar** za navadno leto 1913, ki ga je izdala založba »Zarje« je pravkar došel in je že na razpolago sodrugom pri sodr. Ivančanu. Čisti dobiček od razpečave je namenjen naši prekornisti »Zarji«. Sodrugi! Sežite po njem, koristili bodele tako sebi in svojemu časopisu. Cena 1 K.

Strokovna organizacija kovinarjev.

Nemška zveza kovinarjev je pred kratkim izdala letno poročilo o svojem delovanju v poslovnem letu 1911. Iz istega razvidimo velik napredek in pomen te največje strokovne organizacije na gospodarskem polju.

Iz te organizacije se dviga velika socialna moč in pravi kulturni faktor, velikan, ki ga ne pozna niti svetovna zgodovina. Doslej so bili vsi preobrati le nove oblike starih gospodujočih razmer. Doslej so bili proizvajatelji proti svoji volji vendarle službojuči člani družbe, ki so morali nositi na svojih ramah vsa bremena, ter se morali vse storiti, da bi pridobili manjšini prijetno gospodujoče življenje.

Strokovna organizacija pa ima novo tendenco obliko in osnovno, ki zasleduje in ima namen delavne člane družbe iz nižav hlapčevanja dvigniti ter jih povesti kot združeno, svobodno, za svoje interese se bojujočo maso, do enakopravnosti.

Koečno opaža vse moderno delaysko gibanje, da se kapitalizem vedno bolj izluščuje ker se delavstvo vedno bolj udeležuje produkcije. Tako je strokovna organizacija, v nasprotju s športnimi, zabavnimi in podpornimi društvi, bojna zveza, ki hoče delavce, bodisi s svojo lastno sugestivno močjo in bojem, ako bi pa podjetniki vstrajali na svojem vladajočem izkoriščevalnem stališču pa tudi s prenehanjem produkciranja izdelkov, in tako se dvigajo vedno više na potu socialnega napredka.

Ravno preteklo poslovno leto zveza zopet lahko zaznamuje in dokaže svojim članom velik napredek v ojačenju organizacije in tudi lahko zabeleži mnogo drugih uspehov.

Preteklo leto je naraslo število članov od 464.016 (koncem leta 1910) na 515.145 (koncem leta 1911), tako, da znaša sedaj število članov okrog 560.000. Število ženskih članic je pri tem naraslo od 23.672 na 26.063; zelo živahna je bila fluktuacija: bilo je 208.639 pristopov in prestopov, nasprotno 157.510 izstopov, tako, da čisti narastek znaša 51.120 članov.

Število upravnih mest se je zvišalo od 445 (l. 1910) na 451 (l. 1911). Pri zvezi je poslovalo koncem leta 1911 545 uradnikov, pomožnih uradnikov ter nabiralev prispevkov, med katerimi je bilo 17 ženskih moči. Pri glavni upravi službuje 48 uradnikov.

Naklada zveznega glasila »Metallarbeiter Zeitung« se je povečala od 480.000 na 530.000 iztisov.

Ugodna konjunktura na eni strani ter podražanje živil na drugi, je vplivalo, da je bilo leto 1910, zelo bojevito leto. Številna gibanja, v katera je bila zveza zapletena, so narasla od 1353 na 1687 in pri teh udeleženo število delavcev od 135.261 na 187.407. Med tem ko se je leta 1910 samo 32,5% članov udeležilo plačilne gibanja, izkazuje letošnje leto 37,9%, ako se računa skupna udeležba pri teh gibanjih s člani drugih zvez, znaša število udeležnikov 277.345.

Od teh gibanj je bilo 199 napadalnih stavk z 29.622 udeležniki, 155 obrambnih stavk z 83.049 udeležniki, 44 izporov s 5140 in 970 gi-

banj brezposelnosti. Kojih se je udeležilo 141.779 delavcev.

Pri vsakih 100 gibanjih in za vsakih 107 vdeležencev se je boj končal sledeče: pri stavkah 82, gibanj in 86,6% delavcev z uspehom, brez uspeha samo 18 gibanj in 13,6% delavcev. Pri izporih je bil izid sledeči: 23,6 gibanj in 19,5 delavcev z uspehom. Zlasti so bili veliki uspehi pri gibanju brezposelnosti: Od vsakih 100 gibanj so bila samo 2,3 gibanja brezuspešna, 96,7 so se končala z uspehom delavcev. Od 100 pri gibanju udeleženi delavcev je doseglo uspeh 27, samo 3 so ostali brez uspeha. V skupnih bojih se je doseglo skrajšanje delavnega časa za 29.006 delavcev, skupno 198.894 ur na teden, t. j. povprečno za vsakega udeleženca 2,16 ur na teden in povečanje zaslužka za 108.154 delavcev skupno 192,00 K na teden. To je za osebo 1,78 K. Dosežena povišanje zaslužka je znašalo približno 10 milijonov K na leto. Pri tem pridejo stroški 5,2 milijonov K pri gibanju komaj v poštev. S temi pozitivnimi pobiljški se je posrečilo zvezi v veliki meri preprečiti nameravano skrajšanje zaslužka.

V letu 1911 se je sklenilo na novo nič manj nego 338 tarifnih pogodb za 1878 podjetij z 26.260 osebami tako, da se je število za zvezo obstoječih, tarifnih pogodb zvišalo na 831, ter je število obratov s tarifnimi pogodbami 12.891, v katerih je 145.390 delavcev.

Premoženje zveze je znašalo koncem leta v glavni blagajni 6,85 milijonov K in v lokalnih blagajnah 3,78 milijonov K. Na vsako osebo pride toraj 19,86 K. Izdatki glavne in lokalnih blagajn znašajo 16,8 milijonov K. Od te vsote se je izdalo 5,4 milijonov K za osebne podpore, 4,3 milijone za podpore pri stavkah in 0,4 milij. kron v obrambne svrhe, 0,4 milj. za agitacijo in upravo in ostanek za razne druge namene. Ta števila pričajo o močnem gospodarskem organizizmu.

Potemtakem lahko razumevamo zakaj to zvezo tako silno sovražijo razni reakcionarci, izkoriščevalci ter drugi sovražniki delavstva.

Toda vse sovraštvo, vsa hudobna volja in delo združenih nasprotnikov ne bo moglo uničiti te ponosne stavbe, dela delavske solidarnosti.

Semtertja.

Carigrad! Spomenik orientalske umetnosti, mesto lepote in neštevilnih pokopališč, tisočeri kupol in minaretov, stoterih trdnjav in ječ. Mesto roparjev, trinogov, vojskovodij in sultanov, tifusa, kolere, krščanskih menihov, židovskih rabinov in mohamedanskih ag.

Kdo pravi, da umetnost cvete le tam, kjer žive plemenite duše?

Carigrad! Najlepše mesto najgrših ljudi.

Bospor ponosni in Zlati rog, kraj njihju mesto, ki bi mislili, da ga niti fantazija ne more ustvariti lepšega in ponosnejšega — Sv. Sofija in Galatski stolp, zidovi ogromni, razkošni hrami, stebri — večni lepi in večno živi poem neumrločih umotvorov. Umetnost pole svoje simfonije v zraku.

In ob teh večnih umotvorih drhal korumpiranih capinov in odličnjakov, krvoločnih tiranov in požrešnih spekulantov.

Ali ne vidijo njih oči vso to naravno in umetno lepoto, da bi se dvignili, poboljšali?

Carigrad! Poučna je tragedija tvoje usode. V tvoji tragediji je tragedija umetnosti.

Zaman so vekovi tukaj delovali, zaman je ustvarjala ob Bosporu arabska in perzijska umetnost, zaman so živeli velikani in sanjali umetniki.

»Osvobodimo svet predsodkov in tiranov! Izneverimo se tlačiteljem, izstradavalcem, menihom, akademikom in moralistom; očistimo trinogov zemljo in nebo, uresničimo princip svobode — tedaj bo prava umetnost zakon in podlaga človeštvu.« Tako je pred leti pisal Rus Bakunin.

Ali Wagner je mislil, da je mnogo ljudi, ki živijo v bodočnosti in ki zato razumejo in verujejo v nalogo umetnosti.

Pride tudi čas zate, Carigrad.

Pred dvesto leti te je obušoval prvi predhodnik francoske revolucije, Montesquieu, ali prerokoval ti je klaverni konec. Bil je dober prerok.

Gospodari Carigrada so sklenili »premirje«. Spoznali so svojo usodo. Razveselujmo se. Zdej prične zgodovina novega Carigrada. Prešel in doživel bo razvoj stare Evrope; občutil bo posledice kapitalističnega osrečevanja. Veliki simfoniji carigrajskih stolpov in minaretov se bodo pridružile sirene tovarn in delavnic. Nov rod bo nastal. Rod okrvavljenih, do skrajnosti izkoriščanih in izstradanih. Ali rod, ki ne bo živel puhlega življenja udane in verne živine. Občutil bo krivico sistema in spoznal pot bodočnosti. Oživela bo tedaj tvoja umetnost; kamni tvojih stavb ne bodo mrzeli v zraku; greti bodo srca množice, ki se bo dvigala, ker bo razumela pomen tvojih simbolov, ki jih je ustvarila lepota in stremljenje.

Trst.

— **Politični odbor jugoslovanske socialno demokratske stranke** ima v soboto 7. t. m. točno ob 8. zvečer svojo sklepno sejo. Odborniki so naprošeni, da se je udeleže polnoštevilno.

— **Volitve v zavarovalnico zoper negzode.** Sodrugom, ki so dobili tozadevna navodila, priporočamo, da store, kar jim je bilo naloženo, v najkrajšem času. Nekateri sodrugi niso poslali na pisma še nobenega odgovora. Na delo vsi, da ne bo prepozno.

— **Sumljiv slučaj.** Predvčerajšnjim je bil sprejet v bolnišnico pri Sv. Mariji Magdaleni Pražan Emanuel Protivo prišedši v Trst iz Soluna. Protiva ima sicer močno grižo in so zdravniki mnenja, da ni slučaj kolere. Vendar so ga izulirali v imenovani bolnici in desinficirali prostore, hjer je Protiva bival. To pa vsled tega, ker je prišel iz krajev, ki so od kolere okuženi.

— **Sodrugi,** stanujoči v okrajih Rojan, Nojvo mesto in Greta, so pozvani, da se udeleže y

polnem številu današnjega strankinega shoda, ki bo ob pol 9. zvečer v gostilni »Internacional«, ulica Boccaccio 25.

— Nabrežinski in kraški sodrugom, ki bi se radi udeležili nedeljske predst. »Tovarne« v Delavskem domu, naznanjamo, da konča predstava tako, da bodo odšli sodrugi iz imenovanih krajev domov lahko s poslednjim vlakom južne železnice ob tričetrt na 11.

Vestnik organizacij.

Podružnice »Vzajemnosti« in druge organizacije, ki hočejo kolportirati »Družinski koledar«, naj ga brž naroče, da ga dobijo pravočasno. Koledar je zelo obsežen in ima mnogo poučne in zabavne vsebine. Naroča se pri »Vzajemnosti« v Ljubljani.

Odborova seja podružnice lesnih delavcev v Ljubljani, se vrši v četrtek 5. decembra ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih. Dnevni red bo važen, zato je polna udeležba potrebna.

Plesne vaje »Vzajemnosti« v Ljubljani se vrše vsako nedeljo in praznik od 3. popoldne do 7. zvečer v mali čitalniški dvorani v »Narodnem domu« (nad glavnim vhodom). Pristop imajo članice in člani ter po njih vpeljani gostje. Pristojbina je prav nizka. Vabi se na obilen poset.

Splošna delavska zveza »Vzajemnost« za Kranjsko okrajno zastavstvo v Ljubljani, vabi na izredni občni zbor, ki bo v nedeljo dne 8. decembra 1912 točno ob 9. dopoldne v salonu restavracije »International«, Resljeva cesta šte. 22. Dnevni red: 1. Poročila predsednika, tajnika in blagajnika zveze. 2. Nadomestne volitve v osrednji odbor in nadzorstvo zveze. 3. Organizacija in taktika. 4. Tisk. 5. Raznoliterost. — Občnega zbora se morajo udeležiti vsi odbori in nadzorstva ljubljanskih podružnic in izobraževalnih odsekov ter zaupniki vplačilnic. Odposlanci načelstva zveze imajo na zboru sedež in glas. — Radi važnosti in obširnosti dnevnega reda je želeli polnoštevilne in pravočasne udeležbe.

Šišenska podružnica »Vzajemnosti« naznanja vsem članom, da se mesečni prispevek odračunavajo lahko vsako nedeljo od 11.—12. dopoldne v društveni sobi želez. podružnice, Kolodvorska cesta 56, I. nadst. desno, nad prodajalno konzumnega društva. Prispevki pa se sprejemajo tudi vsak dan v prodajalni konzumnega društva.

V Šiški se je prišlo več sodrugov, ki bi se radi poučevali v petju. Ako bi se zglasilo zadostno število sodrugov, ki bi imeli veselje do petja in do rednega obiskovanja pevskih vaj, se namerava ustanoviti pevski zbor pod okriljem šišenske »Vzajemnosti«. Prosimo torej vse sodruge, ki jih veseli petje, da se zglasijo v najkrajšem času v prodajalni ali pisarni konzumnega društva, v Spod. Šiški, Kolodvorska cesta 56.

Žepni koledar za 1913 je ravnokar izšel.

Naroča se pri zaupnikih in pri upravi »Zarje« v Ljubljani. — Cena 1 K, po pošti 10 vin. več.

„Velikosrbska“ pravda na Dunaju.

Dunaj, 5. decembra.

Dne 24. novembra so napravili mladi srbski študentje, ki ne pokladajo vsake besede na apotekarsko tehtnico, na dunajski Kärntnerstrasse malo, brezpomembno demonstracijo, ki je bila z ozirom na diplomatsko napetost med Avstrijo in Srbijo neumestna in nepremišljena. Iz demonstrantovskih vrst so se čuli vzkliki zoper Avstrijo in za Srbijo, vsled česar je bilo od črnožoltga časopisa nahujšana patriotska na sodra kajpakda »žaljena« v svojih svetih čutilih in je demonstrante pretepla. Nato jih je policija aretirala.

Ves dogodek je bil brezpomemben in je sodel v policijsko kroniko. Ampak črnožolto časopisje ga je razpihnilo in razčepirilo v veliko afero in danes se je pred kazenskim senatom dunajskega deželnega sodišča začela razprava proti jugoslovanskim dijakom, ki so se udeležili demonstracije.

Obtožencev je 14. Večinoma so to Dalmatinci in Bosanci.

Obtoženi so: filozof Bukvič, filozof Simić, filozof Dosen, farmacevt Karaman, veterinar Stojč, veterinar Karanović, kult. tehnik Gjukić, filozof Hasan Rebac, veterinar Plachy, medicinar Buljevič, eksportni akademik Ferić in filozof Budimir.

Državno pravdnštvo jih dolži hudodelstva žaljenja veličanstva in prestopka proti javnemu miru in redu v zmislu § 305, in § 283. kaz. zakona. Obtožnica pravi, da so dijaki na Kärntnerstrasse klicali »Živela Srbija«, blatili Avstrijo ter žalili cesarja, prestolonaslednika ter vlado. Obtožnica tudi priznava, da je poulična drhal napadla dijake ter jih pretepla.

Obtoženci izjavljajo, da so pač klicali vladarjem balkanskih držav, niso pa žalili niti cesarja, niti prestolonaslednika, ker jim to niti na misel ni prišlo. Obtožence zagovarjajo štirje odvetniki, med temi Hrvat dr. Cović-Plenković. Dvorana je bila nabito polna, zlasti je bilo mnogo navzočih dijakov. Čim pa se je obravnava pričela, je predsednik, sodni svetnik dr. Weinlich izjavil, da se bo razprava vršila tajno ter odredil, da se mora dvorana izprazniti. Državno pravdnštvo zastopa dr. Lange.

Obtoženci govorijo slabo nemško, za to so pritegnjeni tudi tolmači za srbsko, hrvaščino, češčino. K razpravi je pripuščeni samo 40 zapupnikov, sorodniki obtožencev in zastopniki listov.

Zastopnik Hrvatov dr. Plenković protestira proti tajnosti ter naglašja, da naj javnost izve, da je bilo postopanje stražnikov in pisanje dunajskih nemških listov pretirano in zlagano. Kljub temu je vstrajal sodni dvor na tajnosti.

Kot prvi je bil zaslišan Bukvič, ki aglaša da je nedolžen. Izjave prič, ki so navedene v obtožnici, so neresnične in bi, če bi bil vse to res storil, to tudi priznal, ker mu gre čast čez vse. Je dober Avstrijec in kot Jugoslovanski pristaš trilateralizma in nasprotnik Madžarov. Zato je klical tudi »Abzug Cujave«. Pred ruski konzulat so hoteli samo, da izrazijo simpatije znamenitim balkanskim državam.

Obtoženec Mihajlo Simić se ne čuti krivega javno tako malo kakor vsi drugi obtoženci. Nič ne klica onih veleizdajniških klicev, ki so navedeni v obtožnici. Dva obtoženca se pritožujeta, da so jih v preiskovalnem zaporu silili v težkim in poniževalnim delom, da so bili za-

prti skupaj s tatovi in goljufi in da so morali snaziti celice.

V nadaljnjem zaslišanju izjavijo obtoženci, da jih je policija v zaporu pretepla. Nekateri obtoženci so bili aretirani, ker so na ulici srbsko govorili. Obkolili so jih dunajski špisarji in začeli klicati: Srbske svinje, kličjo proti Avstriji! Vrgli so se na dijake in jih pretepli, policija je prišla in jih aretirala. Veterinar Karanov je stal na Grabnu sam in je bil aretiran, ker je nekdo zaklical: »To je Bolgar«.

Priča policijski inšpektor Maier izpove, da je vse polno dijakov šlo po Kärntnerstrasse in da so s hujskajočimi klici žalili cesarja in prestolonaslednika. Klicali so tudi: »Živela Srbija! Dol z Avstrijo! Živio kralj Peter!« Agnosirali je nekaj obtožencev in jih aretirali.

Drakonske odsodbe.

Sodba se glasi: Zaradi razžaljenja Veličanstva je obsojen Bukvič na šest mesecev težke ječe. Simić, Dosen, Karaman zaradi hujskanja na 14 dni strogega zavora, od kazni se odračuna enajst dni preiskovalnega zavora. Stajlje je zaradi hujskanja na deset dni strogega zavora. devet drugih obtožencev na tedenski zapor, ker so se zoperstavljal straži. Njihova kazen je s preiskovalnim zaporom že prestana. Obtoženec Puljevič je oproščen. Ržav nijbor.

Državni zbor.

Dunaj, 5. decembra 1912.

VOJAŠKI IZJEMNI ZAKON V JUSTIČNEM ODESU.

V justičnem odseku se nadaljuje generalna razprava zakona o vojni dolžnosti.

Nemški nacionalc Mihlwert se izreka za temeljite izpremembe in za ustavno rešitev zakona; protestira proti vladnemu zavijanju, kakor da parlament zanemarija svoje dolžnosti napram državi. Končno izreka mnenje, da zakonitvi predloge s pomočjo § 14. ni ustavnih ovir.

Poljski socialni demokrat scdr. dr. Liebermann izvaja, da je vladna predloga izjemen zakon zoper delavce. V zakonu bi bilo treba jasno izraziti, da veljajo te izjemne določbe le za slučaj vojne in ob neposrednih vojni pripravih. Zakon je za delavce nevaren, ker jih obsoja na prisilno delo. Poljski socialni demokratje ne zanemarija nevarnosti in nočejo dajati srbskemu imperializmu, za katerim se skriva rusko barbarstvo, potuhe. Ako Rusija napade, bodo Poljaki na meji storili svojo dolžnost in zlasti poljski socialni demokratje bodo v tem slučaju razvneli ljuds. vstajo, ki ima primere. V slučaju vojne z Rusijo bodo zvesto stali ob strani državi. Ampak civilnega prebivalstva ne bodo pošiljali pod larem vojaške sablje in zato bodo glasovali proti temu zakonu. Kač pa predlaga, naj vlada v teku osmih dni predloži nov načrt po sledečih načelih: Vojne dolžnosti veljajo le v slučaju vojne in v času neposrednih vojni pripravih; vojne dolžnosti se nanašajo le na gmotno imetje civilnega prebivalstva in ne na osebno službo. Ako bi bila posebna služba neobhodna, je pritegniti občine. Izven bivališča ni nobenega državljan siliti na delo. Odškodnina za osebno ali stvarno službo je plačati po povprečnih krajevnih cenah. Osebe, ki opravljajo osebno službo v vojaške svrhe, ne spadajo v vojaštvo in so podrejani civilnemu sodstvu.

Sodrug dr. Renner se v lepih izjavanjih (ki jih objavimo v eni prihodnjih števil) pridružil scdr. Liebermannu: Ako bi ruski carizem ogrožal svobodo in razvoj bi socialni demokratje do zadnjega moža zastavili svoje sile. Z glotino § 14. se ne damo uplašiti. Parlament ne sme ponižati svoje časti. Ako nas vlada postavi pred volice, ne pokaže, da smo imeli prav!

Poslanec dr. Ofner izjavlja, da bi uzakonitev te predloge s pomočjo § 14. pomenjala najhujše ustavolomstvo. Govornik razcefra mnenje prof. Lammascha, ki si ga je vlada naročila, in dokaže končno, da avstrijska zbornica ni niti ntmaj vezana na sklepe ogrskega parlamenta. Ker zakon v marsičem nasprotuje državnim osnovnim zakonom je treba zanj dvetretjinske večine. Nobena država nima tako okrutnega zakona. Vlade grožnje s § 14. so prazne, zakaj ob prvem sestanku parlamenta mora vlada svojo naredbo predložiti zbornici in tedaj bo tega vladnega zakona konec.

Separatist dr. Witt izjavlja v imenu svoje stranke, da v boju proti temu zakonu poseže po najostrejših sredstvih in se ne plaši niti obstrukcije.

Ostro pobijajo vladno predlogo tudi drugi govorniki, zlasti scdr. Darzynski in Leuthner. Na vprašanje posl. Heilingerja, ali je res, da je razpust zbornice v slučaju nepokornosti sklenjena reč je izjavil domoborski minister Georgi, da je ta vest bajka in da se ministrski svet s takim vprašanjem ni pečal. S tem je desaviral ministrskega predsednika, ki se venomer baha, da ima vsa potrebna pooblastila za § 14. v žepu.

Ministrski predsednik grof Stürgkh izjavlja, da je vlada pripravljena, da dopusti, če že ne bistvene spremembe zakona z ozirom na Ogrsko, pa vsaj pojasnilne dopolnitve, ki naj razprše predsodke in omogočijo razpravo o zakonskem načrtu. Zagotavlja, da nima vlada z zakonskim načrtom nikakršnih postranskih namenov in da hoče vlada uporabiti zakon le v slučaju voje.

Za ministrskim predsednikom je sekijski šef Reuther pojasneval vladne namere z zakonom in izjavil, da bo vlada dopustila k zakonu tako dopolnila, da se zakon ne bo mogel uporabljati v mirnih časih.

Stürgkh je torej danes nekoliko omilil svoj včerajšnji razžaljiv nastop v justičnem odseku. V teku jutrišnjega dne se bo pokazalo, ako bo zakonski načrt sprejet ali ne, ko se zopet sestane justični odsek. Stürgkhova izjavjanja so prazna in dvomljivo je, če se bodo stranke večine vjele nanje.

BRAMBNI ODSEK.

Brambni odsek se je sešel danes ob desetih dopoldne. Na dnevnem redu je bilo glasovanje o sprememljanih predlogih k predlogi o podporah svojcev vpoklicanih ob času mobilizacije. Sprejetih je bilo več sprememljanih predlogov, ki sicer ne spreminjajo prav globoko dosedanja določila, ali so vendar nekoliko boljša. S pretežno večino je sprejel odsek predlog za spremembo naslova. Naslov zakona o podporah se glasi sedaj: Zakon o prispevkih za vzdrževanje svojcev vpoklicanih v slučaju mobilizacije. Za referenta je določen Jerzabek. Nato je odsek določil še dnevni red za prihodnjo sejo. Na tej seji se bo razpravljalo o rekrutni predlogi.

Zadnje vesti.

Premirje na Balkanu.

GRŠKA NI PODPISALA PREMIRJA DOGOVORNO Z ZAVEZNIKI.

London, 5. decembra. 4. t. m. so dobile tukajšnje »Times« iz Aten sledečo brzojavko: Iz uradnega komunikeja, ki je pravkar izšel, je razvidno, da Grška ni podpisala premirja dogovorno z drugimi zavezniki.

NADALJEVANJE VOJNE MED GRŠKO IN TURČIJO.

Carigrad, 6. decembra. Porta je včeraj objavila komunike, v katerem pravi, da je podpisala Turčija premirje z Bolgarijo, Srbijo in Crnogoro pod pogojem, da si ohranijo sporne čete svoje pozicije in da se prično takoj mirovna pogajanja. Med Grško in Turčijo se pa vojna nadaljuje. Tozadevna vest je bila takoj odposlana vsem inozemskim turškim poslanikom.

KAJ BO Z EGEJSKIMI OTOKI?

London, 6. decembra. Sofijski dopisnik lista »Central News« brzojavlja: Grški pooblaščenec v Cataldži, gospod Panas, je glede Janine že odnehal. Zahteval na je, da bi bilo v pogojih premirja že urejeno vprašanje onih egejskih otokov, katerim bi se morala Turčija odreči že a priori. Turški delegatje so to grško zahtevo odklonili najodločneje zlasti glede otokov ob azijski obali. Nato so stali turški pooblaščenec predlog glede blokiranja Dardanel. Toda tako grški pooblaščenec kakor tudi bolgarski pooblaščenec so se temu uprli, češ da se mora blokada Dardanel od strani Grške nadaljevati. Zlasti je vstrajal bolgarski pooblaščenec Danev, da morajo biti podvržene grški kontroli tudi za časa premirja vse ladje, ki bodo plule skozi Dardanele. Temu je pripisati dejstvo, da Panas ni podpisal premirja.

LONDONSKI BOLGARSKI KROGI O NAMENIH VOJNE.

London, 6. decembra. Tukajšnji bolgarski krogi pravijo, da se vesele premirja. Ni res, da bi bila napovedala Bolgarija vojno zato, da bi razobesila svojo zastavo na mošeji Sv. Sofije ali zato, da bi si osvojila Carigrad. Vse bolj praktični so bili nameni Bolgarije. Sedaj je svoje namene dosegla in zares nima nobenega povoda več, da bi vojno nadaljevala in povzročila sebi nedogledno škodo. Bolgarija želi iziti iz vojne dovolj močna, da se bo mogla mirno razvijati. In nič je ne ovira, da ne bi sklenila prijateljskih odnosov s Turčijo in drugimi sorodnimi državami.

SRBI SO ZADOVOLJNI, DA SE BODO VRŠILA POGAJANJA V LONDONU.

Milan, 6. decembra. »Corriere della Serra« poročajo iz Beograda: Tukaj je bila sprejeta z veseljem vest, da se bodo vršila mirovna pogajanja v Londonu. Veselje je tem večje, ker so se Srbi bali, da se za pogajanja izbere Berlin, ki je obsovažen zlasti zaradi znanega berlinskega kongresa. Zakaj da ni Grška podpisala premirja, se v tukajšnjih krogih ne ve. Le sodi se, da bi bila morala Grška v slučaju premirja odnehati od blokade Dardanel, kar pa ni šlo, ker se je bilo bati, da bi dobavljala Turčija v tem slučaju po morju orožje in municijo.

POGAJANJA Z GRŠKO SE BODO NADALJEVALA.

Carigrad, 6. decembra. Od dobro informirane strani se zatrjuje, da je bila naložena bivšemu grškemu poslaniku v turškem parlamentu, Hencom, važna naloga glede premirja z Grško. Izročiti bo moral grški vladi važen sklep turškega kabineta. Tu prevladuje mnenje, da Grška ni podpisala premirja dogovorno z drugimi pooblaščenici.

Dunaj, 6. decembra. V tukajšnjih dobroinformiranih krogih prevladuje mnenje, da bo Grška podpisala premirje v najkrajšem času.

BOMBARDIRANJE GALIPLIJA.

London, 6. decembra. »Daily Mail« priobčuje brzojavko, ki pravi, da je došlo včeraj v Kseroški zaliv 40 grških ladij z vojaštvom. Transporte so spremljale grške bojne ladje, ki so bombardirale Galipoli in pristanišče Bulait.

VESTI O BOLGARSKO-GRŠKI BITKI NERESNIČNE.

Atene, 6. decembra. Vest, ki jo je bilo priobčilo dunajsko časopisje o bitki med Bolgari in Grki, je popolnoma izmišljena.

RAZPAD BALKANSKE ZVEZE.

Belgrad, 6. decembra. Tukaj je razširjeno splošno mnenje, da se balkanska zveza v najkrajšem času razsuje, ker postajajo nasprotja med Bolgarsko in Grško vsak dan večja. Srbija posreduje, a ni se še odločila o svojem končnem stališču. Ako Grki vstrajajo v svojem nasprotju do Bolgarske ali da celo sklenejo s Turki poseben mir, potem bo dosti dosedanjih vojni pridobitev balkanske zveze uničenih.

VALONA BOMBARDIRANA.

Valona, 5. decembra. Pri bombardiranju Valone je padel šrapnel med poslopji avstrijskega in italijanskega konzulata. Videč vznemirjenost prebivalstva je poslal Kemal beg parlamentarca k načelniku grškega brodograditelstva k načelniku grškega brodograditelstva, da ima nalog blokirati albansko obal ker je turška last in vsled tega bombardiranje mesta dopustno. Zaradi bombardiranja je Kemal beg protestiral pri veleilah in v Atenah.

GRŠKO-AVSTRIJSKI SPOR V SOLUNU.

Dunaj, 6. decembra. »Zeit« je dobila iz Soluna vest, da je hotel vkrcati avstro-ogrski konzul okoli 1000 bosanskih emigrantov in jih odposlati v Bosno. Grške oblasti so pa to prepovedale, češ da se nahaja Lloydov parnik v kvaranteni; grški častnik je tudi dejal, da so omenjeni Bosanci preoblečeni regularni turški vojaki in da jih je hotel avstrijski konzul vtihotapiti v Albanijo. Zaradi te zadeve je Avsrija ukrenila diplomatske korake v Atenah.

GREYEV PREDLOG SPREJET POVSOD.

London, 5. decembra. Predlog ministra Greya o konferenci poslaničkov je bil doslej povsod pozdravljen. »Timesov« dunajski dopisnik je brzojavil snoči tako: Tudi semkaj je došel Greyev predlog glede sestanka poslaničkov. Splošno mnenje je, da odgovori avstro-ogrška vlada na predlog dogovorivši se z Nemčijo in Italijo.

SRBI NE ZAUPAJO BERLINU.

Belgrad, 6. decembra. Z ozirom na vest, da se bo vršila konferenca evropskih držav v Berlinu, objavila včerajšnja »Štampa« članek, v katerem pravi, da bi se morala vršiti taka konferenca na nevtralnih tleh. Berlin je glavno mesto avstrijske zaveznice in prav zaradi avstrijskih intrig se sklicje konferenca. Poleg tega je Berlin ono mesto, kjer je bila sklenjena leta 1878 najbolj neodkritosrčna mednarodna pogodba, ki ni bila naperjena le proti balkanskim državam, marveč tudi proti Rusiji.

HARTWIG OSTANE NA SVOJEM MESTU.

Belgrad, 6. decembra. Tukaj je razširjena vest, da ostane ruski poslanik Hartwig, o katerem se je govorilo, da je podal demisijo, na svojem mestu še nadalje in da ni za demisijo nobenega resnega povoda.

DUNAJSKI SRBSKI POSLANIK.

Dunaj, 6. decembra. V diplomatskih krogih se pripoveduje, da dospe novi srbski poslanik Janković že v nekaj dneh na Dunaj in da prevzame takoj poslaniške posle.

IZJAVA RUSKEGA POSLANIKA V BELGRADU.

Belgrad, 6. decembra. Ruski poslanik Hartwig je izjavil nekemu časnikarju: Zahteve Srbije po Albaniji so opravljene. Srbija se je uspešno vojskovala s Turčijo in je okupirala one dele osvojenega ozemlja, ki se ji zde primerni. Avstro-Ogrska se ni vojskovala s Turčijo. S kakšno pravico se torej vmešava v Albanijo?

SRBIJA IN JADRANSKO PRISTANIŠČE.

Pariz, 6. decembra. »Action« in »Petit Parisien« pravita, da je naznanila Srbija kabinetom vseh velevalst, da prepušča Evropi rešitev vprašanja o jadranskem pristanišču.

DRAČ DOBI SRBSKEGA OKRAJNEGA GLAVARJA.

Belgrad, 6. decembra. »Štampa« naznanja, da je bil imenovan za glavjarja v Bitolskem okraju predsednik srbskega časnikarskega društva Nusić in publicist Žvalevič za okrajnega glavjarja v Draču.

IZJAVA ČRNOGORSKEGA MINISTRA.

Antivari, 6. decembra. Črnogorski ministrski predsednik Martinović je izjavil napram nekemu vnajemu časnikarju, da je jadransko pristanišče za Srbijo življensko vprašanje.

VTISK PREMIRJA V ČRNI GORI.

Cetinje, 6. decembra. V teku včerajšnjega dne je bil izdan kraljev ukaz za prenehanje vseh vojaških operacij na bojnih črtah. V glavnem mestu in po deželi so z zadovoljstvom sprejeli vesti o premirju. Kralj je imenoval tri delegate za londonsko konferenco. Delegatje odpotujejo danes.

IZ OGRSKE DUME.

Budimpešta, 5. decembra. Pred parlamentom so bile običajne dmonstracije. Zbornica je sprejela nato v tretjem čitanju predloge glede vojnega dela, glede dobave konj in vpreg, rekrutni kontingent za 1913 in predlogo o preskrbi državnih nastavljenecv, oziroma vdov in sirot. Trgovinski minister Beöthy je razvijal potem načrt, po katerem oskrbuje dela v svojem delokrogu. Prihodnja seja jutri.

VLAK SKOČIL S TIRA.

Deberczin, 5. decembra. V sled pomote pri premikanju je danes skočil s tira vlak št. 5101. Ena oseba je težko ranjena. Promet na tej črti je ustavljen, ker je proga razrušena.

Novice.

* Vojno sodišče. V Solunu divja po cestah besna moritev. Krvave mlake pokrivajo tlak. Streljajo in ropajo ljudi. »Kupi mrtvih z grozno razmesarjenimi glavami, udje krčevito zviti od smrtnih muk — klavnica«, to vidijo vojni poročevalci. Kakor ob času tridesetletne vojne. »Na stotine Turkov so pokončali z barbarsko pohotnostjo«, pravi poročilo. »Tolpe se ne bijejo z vojniki, temveč napadajo brezbrambne, mirne ljudi, ki jih hočejo z vso silo uničiti. Otroke.

postrele v očetovem naročju. Na stenah hiš se drže razbrizgani možgani in krvave srage. Koliko človeških bitij je razbesnela vojna furija pohotno razmesarila? Ali vam trepeče srce? Ali kličete po pravici, maščevanju? Tukaj, tukaj, vi, ki iščete pravičnosti! Brzajavka, Poročilo atenske agencije: »Vojno sodišče v Solunu je obsodilo vojaka, ki je ukradel prebivalcu revolver, v petletno ječo. Strogo kazni splošno odobrujejo.« Vojno sodišče! No, torej! Pozabite vse prizore brezprimernega barbarstva, pozabite prestreljena ličeca otrok, razbite glave, razmesarjena dekleta, pozabite krvave mlake po solunskih cestah in možgane na zidovju, glejte le na delovanje pravičnosti. Se živi, še čuje. Revolver je bil ukraden in tat je dobil pet let. Revolver je bil ukraden? In tat je dobil pet let? In koliko src je bilo ukradenih? Koliko ubojev, koliko umorov je bilo izvršenih? Koliko očetov je izdihnilo? Koliko življenjske sile je uničene? Koliko sreče pogažene? Koliko bodočnosti uničene? Koliko? Kdaj se snide vojno sodišče?

* **Socialno demokratična zmaga.** Pri občinskih volitvah za mesto Kiel so socialni demokrati dosegli nenavaden uspeh: polovica občinskih svetovalcev je socialnih demokratov, namreč štiriindvajset. Meščanski zastopniki imajo tudi 24 mandatov. V državnem zboru zastopa Kiel že več let mednarodni strokovni tajnik Legien.

* **Nesrečen ženin.** Delavec Scucki v Lvovu je v hotelu ustrelil svojo nevesto in njeno sestro, ker sta bili obe vanj zaljubljeni in sta privolili v umor. Nato je še sam sebe ustrelil.

* **Dražba dragocenosti iz kitajske cesarske zakladnice.** Londonski listi poročajo, da bo v kratkem v Londonu znamenita dražba. Prodajali bodo na javni dražbi umetnine iz cesarskih, kitajskih palač. Zbirka obsega krasne izdelke iz porcelana, ki imajo uprav pravično vrednost. Nekateri kosi so stari nad tisoč let, drugi celo po 3000 let. Kitajske palače so bile prave zakladnice in zlasti umrla cesarica vdova Tzi-Hzi je bila znamenita nabiralka. Na njen rojstni dan so ji podarjali njeni ljubljenci ali pa oni, ki so to šele hoteli postati, najkrajše izdelke iz brona, črne bisere in zlate, umetniško izdelane predmete. Za milijonarje pomenja ta dražba izreden dogodek in ameriški Krezi so že na potu v London, a tudi evropski vladarji bodo poslali svoje zastopnike, da kupijo en ali drug predmet.

* **50 oseb utonilo pri prevozu na parnik.** Ko je prevažal pred kratkim neki čoln v Kalkuti potnike na parnik, se je vsled prevelike teže potopil. Vsi potniki, izmed katerih je bilo tudi sedem Evropejcev, so utonili. Vsled močnega morskega toka niso mogli dobiti iz morja nobenega trupla.

* **O aferi zagreškega odvetniškega kandidata** Gagliardi, ki je zaprt vsled menične golufije, poročajo se sledeče podrobnosti: 13. oktobra letos, ko se je Odilonkin mož Radvan še nahajal v sodnih zaporih na Dunaju, sta umetnico v penziju »Vašington« obiskala zagreški odvetnik dr. Milan Dečak in njegov koncipijent dr. Em. Gagliardi, da ji pomoreta iz neugodnega položaja. Odilonka je rekla, da nima denarja. Sicer je v Selcih pri Cirkvenici prodala majhno ribiško kočico za 9000 K, toda kuncer zavlačuje izplačilo kupnine, češ da hipoteke še ni spravljena v red. Popoldne istega dne je dr. Gagliardi še enkrat prišel k Odilonki in ji stavil naslednji predlog: Ona naj mu da menico za 10.000 K, ki jo bo predložil kupcu ribiške kočice in bo dvignjeno kupnino poslal njej na Dunaj; menico ji bo vrnil, kakor hitro bo hipoteka urejena. Ko je bil Odilonkin soprog 17. oktobra izpuščen iz zapore, je ona celo stvar povedala svojemu dunajskemu odvetniku dr. Hofmoku, ki je nato zahteval vrnitev menice. Dr. Dečak je nato odgovoril, da se bo menica za 9000 K nemudoma vrnila, 1000 K pa si bo pridržal za honorar. Čez dva dni nato je pa Odilonka dobila pismo, da se cela svota 10 tisoč kron pridrži na račun honorarja. Dr. Hofmokl je nato z nemško vlogo zahteval, da se medenični postopek prekine, ker gre za golufijo. To vlogo je pa zagreški sodni stol zavrnil z opazko, da se ji priloži hrvaški prevod. Dr. Hofmokl je svojo vlogo nemudoma spopolnil in z njo vložil, naka je začelo poševati zagreško državno pravdnštvo, ki je zahtevalo, da se Gagliardi aretirajo. V stvari je bil že večkrat zaslišan tudi zagreški odvetnik dr. Dečak.

* **Otroška tragedija sedanje družbe.** V Washingtonu se je pred kratkim dogodil slučaj, ki je tako huda obsodba današnje civilizacije, da hujši biti ne more. Desetleten deček je izvršil samomor, ker je obupal nad življenjem. Prej je še pisal svoji materi: Draga mama! — Pretežko moram delati in zato bom pustil delo. Ker pa vem, da bi se Ti jezila, hočem narediti konec. Bog me pač noče v svoje kraljestvo. — Nato se je ustrelil v glavo z malo pištolo. Bil je takoj mrtev. Desetletni samomorilec je najmlajši sin Sare Link, ki je vdova in se že dve leti ubija z vsakovrstnim delom, da preživi sebe in petero otrok. Desetleten otrok — sit življenja, dasi bi niti vedeti ne smel kaj je življenje. Desetletnega otroka je morala mati poslati v delavnico namesto v šolo, ker ji ne preostaja drugega, ker sama kljub svoji pridnosti ne more zaslužiti dovolj, da bi preživela svojo družino. Revščina in lakota ne poznati usmiljenja; neizprosni sta in zato zahtevati svoje, neoziraje se na to, koliko žrtev pade. Dovolj dela, dovolj kruha, kaj iskati spremembe, so kričali in pisali ljudje, ki so odgovorni za take socialne umore, kakor je John Linkov. Seveda. Ljudje ki se dušijo v izobilju, ki jim ni treba skrbeti, kaj bo jutri, ne želijo sprememb; nimajo sploh boljše goditi ne more, kakor se jim godi, zakaj potem spremembe! Kako živijo milijoni in milijoni drugih, da to se ta v razkošju živeča drhal ne briga. Pomislimo, koliko krutih duševnih bojev je divjača v dečkov duši, preden so bile uničene vse vezi, katere so ga spajale s svetom in katerih v sanjajoči otrokovi duši ni malo. Izgubil je vero v pravico, v mater, v svet; z eno besedo, iz-

gubil je vse in segel po morilnem orožju. Take so pač krute in žalostne tragedije obstoječega kapitalističnega sistema, ki neusmiljeno porabi dečka, deklino na igrišču, v šoli ter ga tira v krut boj za vsakdanji kruh, v sužnost, kjer mu uduši vsak čut, vsako upanje! Boj za socializem je boj za industrialno svobodo, je boj civilizacije proti profitu, za rešitev otrok z krepčev izkoriščajočega kapitalizma.

Kako ravnaajo z našimi brati v vojaški suknji.

V seji dne 4. t. m. so v državnem zboru socialnodemokratični poslanci Leopold Winarsky, Muchitsch in dr. stavili na brambnega ministra naslednjo interpelacijo:

Pri 17. lovskem bataljonu, ki je nastanjen v Judenburgu na Štajerskem, trpe vojaki zaradi slabih razmer. Kruh dajo moštvu v tako majhnih množinah, da so že prišle pritožbe naravnost iz kompanij. Na podlagi teh pritožb se je kruh nekoliko povečal in dajali so moštvu še posebej nekaj prepečenca. Prepečenec je pa čisto popolnoma neužit. Prav tako kakor hranjenje, je slabo tudi ravnanje z moštvom. Poročnik Klement, ki je dodeljen 2. kompaniji, zmerja vojake z najrazličnejšimi psovki. Besede: »tepec«, »zanikrnez«, »pes svinjski« so mu najljubša imena. Nikakor pa ni zadovoljen samo s temi psovki, marveč tudi pretepa vojake, ki so podvrženi vojaškemu predpisom in se zaradi tega ne morejo prav nič braniti. Zadnji čas je torej, da predstojne vojaške oblasti opravijo tako ravnanje z vojniki, ki ni prav nič primerno, da bi zbudilo pri vojaki vdanost do službe. Vsled nevarnega političnega položaja in preteče vojne nevarnosti bi imele vojaške oblasti dovolj vzroka, ravnanje z državljani v vojaški suknji tako, da bi v resnem slučaju tudi čutili, da utegnejo z državo, za katero morajo tvegati svoje življenje, res tudi kaj izgubiti.

Vprašamo torej gospoda domobranskega ministra, ali so mu znane opisane razmere, in če bo, ako mu niso znane, jih preiskal in ustregel opravičenim pritožbam moštva 17. lovskega bataljona v Judenburgu?

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Tiska »Učitelj« Tiskarna »v Ljubljani.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Žepni koledar za delavce sploh in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebinska: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti neugodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnice na zemlji. — Tri Akerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarjo«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). — Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Tobakarne oziroma prodajalne »Zarje« v Trstu:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Beden, ulica Madonnina št. 2.
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccaccio št. 25
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Rojan.
Benussi, Greta.
Skladišče II, kons. zadrug na Belvedere.
Artuš, Belvedere 57.
Sekovar, Piazza Caserma.
Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.
Wenc Neža, Via Broletto.
Segolin Rosa, Via Industria 16.
Kickel, Via Montorizzo 4, Rojana.

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Erfurtski program).

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenil Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 1-70. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi »Zarje«.

Ali sem »Zarji« že pridobil novega naročnika?

C. kr. priv. občna zavarovalnica.

Aassicurazioni Generaliv Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 416 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

Vložilo se je ponudb	mesece nov. 1912		od januarja 1912	
	1742	22353	164,610,874-81	19476
za zavarovano vsoto	K 16,499,967-54	K 164,610,874-81	K 163,191,351-83	K 9,802,970-61
Izgotovljenih polic je bilo	1561			
za zavarovano vsoto	K 14,826,057-34			
Naznanjene škode znašajo	K 851,150-60			

V kratkem začnemo razpošiljati Družinski koledar s slikami za navadno leto 1913.

ki ga je izdala in založila

Splošna delavska zveza »Vzajemnost« za Kranjsko v Ljubljani.

Vsebina:

Liberaire: V zadnji uri (uvodna pesem). — Kalendarij. — Beleške. — Splošni kalendarij. — Poštna, brzojavna in telefonske določbe. — Kolkovne lestvice. — Določila za kolkovanje latin, splošni računov. knjig itd. — Dohodninski davci (tabela). — Kone v markah in dolarjih ter obratno (tabela). — Vojaška taksa (tabela). — Letni obzor. — Slavko Filipič: Luči! (pesem). — Ivan Cankar: Soplek cvetice. — Milka: Ne sanjajte! (pesem). — C. Fl. Golar: Ljubica iz tovarne. — Petöfi-Josipov: Sanje (pesem). — Vox-J. Molek, Chicago: Pripovedka. — Evica Rubič: Solnčna dežela (pesem). — Dr. Robert Danneberg: Delavčeva usoda. — R. Korngold-J. Molek, Chicago: Zadnja noč (slika iz ameriških delavskih bojev). — Bojna pesem svobode (zgodovinska črtica). — Ferd. Hanusch: Na potovanju. — Evgen V. Debs: Utrinki. — Ivan Cankar: Od Vrhlike do Borovnice. — P. F. V. naravo! — Jamski tajnik H. And. Perko: Svetovnoznana Postojnska jama, Etbin Kristan: Na planini! (pesem). — (gn. A. Stebi: Črtica o zrakoplovstvu. — Moderna reklama (poučen sestavek za čitatelje listov). — D. M.: Spomini. (Odlomki iz predavanja sodr. M. Cobala v Ljubljanski »Vzajemnosti« dne 16. oktobra 1912). — Melior Cobal: Pogled v preteklost rudarske organizacije na Slovenskem. — Jakob Skerbec: Strojovna organizacija pekarskih pomočnikov na Slovenskem. — Frank Petrič, Chicago: Nekaj splošne zgodovine socialističnega gibanja v Ameriki. — Alojzija Stebi: Ali si socialistinja? — Sirokovne organizacije in socializem. — Dr. Anton Dermota: O obrtnih sodiščih. — Za časopisje (poučen sestavek). — Oglasi in beleške.

Slike:

12 koledarskih in več drugih vinjet. Dr. vitez Hochenburger. — Nikolaj Njegus Vavrak. — Grof Karel Stürgkh. — Poslanec Franc Silberer. — Dr. Viktor Adler. — Ljubljanske nune Ursulinke gredo na volitve. — Orožništvo razganja z nasajenimi bajoneti radovedneže pred ljubljanskim ženskim voliščem. — Sprevod tržaških in ljubljanskih sodrugov na Dunajski cesti (cela stran). — Pozdravni govori pred »Narodnim domom«. — Valentin Pittoni. — Giovanni Oliva. — Ivan Stravs, župan mesta Idrije. — Opozicijski ogrski poslanci gredo skupno pod vodstvom grofa Apponyja v parlament. — Vojaštvo straži ogrski parlament. — Ogrski opozicijski poslanec Kovacs. — Diktator Hrvaške, Slavko Pl. Cuvaj. — Avgust Bebel. — Italijansko taborišče v oazi. — Italijanska straža opazuje gibanje v nasprotnem taboru. — Umorjeni ruski ministri predsednik Stolipin. — Evgen V. Debs, soc. preds. kandidat v Združenih državah. — Emil Seidel, soc. podpreds. kand. v Združenih državah. — Voljstvo na trgu pred parlamentom v Teheranu. — Ljubico iz tovarne (2 sliki). — »Da veš: Ti si naš kandidat!«. — Platinke kočice »Priateljstvo prirode« (5 slik). — Slike iz Postojnske jame (8 slik). — Razne vrste zrakoplovov in letalnih strojev (5 slik). — E. Rusjan. — France Zeleznikar. — Anton Grablovic. — »Delavsko izobraževalno društvo« v Ljubljani 1. 1881. — Rok Drolenik. — Praznovanje 1. majnika v Zagorju 1. 1903. — Etbin Kristan (cela stran). — Josip Kopač. — Ignjat Mihevc. — Tamburaški zbor »Vzajemnost« v Mostah. — Melhior Cobal. — Andrej Canžek. — Skupina slov. vodilnih sodrugov v Chicagu. Slov. soc. klub št. 27 v Clevelandu. — Slov. soc. pevski zbor v Milwaukee. — Delavske hiše v Ljubljani.

»Družinski koledar« obsega nad 13 tiskovnih pol v veliki osmerki (nad 210 strani) in je trdo vezan v krasne izvirne platnice. Koledar je izredno pripraven tudi za pisarne, ker obsega najpopolnejše določbe splošne vrednosti.

Cena: 1 izvod 1-20 K, po pošti 20 vin. več; 50—100 izvodov za organizacije po 1 K; nad 100 izvodov po 95 vin. Na naročila brez denarja se ne ozira. Pošilja se tudi po povzetju. V kolportazu (proti poznejšemu obračunu) se pošilja le organizacijam na pismeno naročilo, opremljeno z društvenim pečatom in podpisom predsednika in blagajnika. Od kolportaze preostalih koledarjev se ne vzame nazaj.

Naslov za naročbe:

Zveza »Vzajemnost« v Ljubljani.

Ameriški sodrugi, za katere je prirejena posebna izdaja, dobe »Družinski koledar« pri »Jugoslovanski socialni tiskovni družbi« v Chicagu. — Cena enemu izvodu 30 centov.

»Zarja« se prodaja v Ljubljani po 8 vin. v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, »
Kušar, »
Podboj, »
Biziak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Šveteč, Zaloška cesta.
Šušar, Selenburgova ulica.
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, dovska ulica.
Wisiak, Gospodarska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilsnerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.